HOMAN

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.

Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 51 (143) Hod II. Wilnia, 26 czerwienia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Zakryćcie waršauskaho uniwersytetu.

25 czerwienia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Na uzbiarežžy mora i miž Ipram i Lis artyleryjskaja bitwa ŭčora ŭzmacawałasia i trywała da nočy. Ad kanała Labasse ad pałudziennaho bieraha Skarp ahniewaja čynnaść hetak sama była žywiejšaja, čym tyje dni. Pierad abiedam adbity anhlickije nastuplennia na poŭnačy ad Suše i na ŭschodzi ad daroz Lens u Arras. U wiečary worahi paŭtaryli swaje ataki naabapoł Suše, ale byli adbity. Wialikije anhlickije sił y, šturmawaŭšyje pry Iliš, adbity ŭ nočy štykami i ahniom.

Front niamieckaho Naślednika: Francuzy trojčy atakawali pry Woksejjon, ale byli adbity i mieli na adkrytym miejscy wialikije straty ad našaho ahnia.

Čynnaść artyleryi, naahuł, krapčeła.

Učora zbity 8 samalotaŭ i try łatučyje prywiaznyje šary.

Uschodni teatr:

Wostry ahoń na wierchniaj Strypie, i miž Załatoj Lipaj i Narajŭkaj. Tut my ŭziali z rasiejskich akopaŭ niekolki pałonnych. U Karpatach na poŭnačy ad Kirli Baby bajewaja čynnaść žywiejša, čym zwyčajna.

WARŠAWA (W.T.B.). Miž studenckaj moładździu waršaŭskich wyšejšych škoł u apošnich tydniach uzniałsia ruch proci pryznańnia uniwersyteckaho uradu; jon wyjaŭlaŭsia najbolš u admowi płacić hrošy za apošni semester. Z hetaj pryčyny hienerał-hubernatar Bezeler zahadaŭ spynić čynnaść abiedźwych wyšejšych škoł u Waršawi.

WIEŃA. Pawodluh wiestak z Waršawy, spaŭnicielnaja kamisija polskaj dziaržaŭnaj rady na swaim apošnim zasiedańni zanimałasia pytańniem ab orhanizacii rehienckaj rady, katoraja budzie čynna da akančacielnaho naznačeńnia ŭ Polšču rehienta.

PIECIARBURH (P.T.A.). Na ahulnym zjezdzi deputataŭ ad kazackich wojsk predstaŭniki sibirskich i donskich kazakoŭ padali hołas proci separatnaho mira i za dalejšaje nastupleńnie ŭ jednaści s sajuźnikami.

PIECIARBURH (P.T.A.). 21 červienia wialiki schod sałdatoŭ-maksymalistoŭ pryniaŭ rezolucyju, kab 23 červienia była zroblena demonstracyja armii proci tymčasowaho uradu. Nazaŭtra maksymalisty raskleili na wulicach adozwu, pryzywajučy sałdatoŭ wyjści na wulicu s klikami: «dawoli wajny my chočemo chleba i mira!» S pryčyny hetych prypadkoŭ tymčasowy urad siańnia ranicaj wypuściŭ adozwu, pryzywajučy narod być spakojnym.

Zjezd usich rad rab. i sałd. Rasiei, spaŭnicielny kamitet piaciarburskaj rady rab. i sałd., spaŭnicielny kamitet zjezdu sielan i spaŭnicielnyje kamitety socyalistoŭ i trudawikoŭ wypuścili razam adozwu, pryzywajučy sałdatoŭ i rabotnikoŭ ustrymacca 23, 24 i 25 ad usielakich demonstracij, bo jany mahli by być karysny tolki dla kontrrewolucii.

Specyalnaja kamisija dzieła razhladu prajekta zakona ab wybarach u ustanoŭčy sejm namieciła čysło deputatoŭ na 800 duš. Hetak 1 deputat prypadaje na 200.000 žycharoŭ. Kožnaja prawincija stanowić wybarny okruh nia mienš jak s 5 deputatoŭ. Piaciarburh i Maskwa stanowiać asobnyje wybarnyje okruhi.

MASKWA· „Russk. Słowo« danosić:

Tymčasowy ŭrad pryznaŭ patrebnym znajomić pasłoŭ sajuźnickich dziaržaŭ s pieramienami ŭ składzi wyšejšaj kamandy rasiejskaj armii. Minister Tereščenko u swoj čas pawiedamiŭ anhlickaho i francuskaho pasłoŭ ab pryčynach pazbaŭleńnia kamandy Aleksiejewa i Hurko. Hetak, tymčasowy urad ličyć patrebnym apraŭdywacca pierad sajuźnikami i addać pad kantrol swaje čynnaści.

ŠTOKHOLM. S Piaciarburha danosiać, što rasiejskaja rewolucyja ŭchodzić ciapier u nowy fazis: zmahańnia miž kapitalizmam i rabotnikami. Niewiadoma tolki, čy kapitalizmu ŭdasca abiarnuć Rasieju ŭ swaju słužku i słužku zachodnich sajuźnikoŭ.

ŽENIEWA. Wiarnuŭšysia z Rasiei francuski minister Toma kaže, što piaciarburskaja rada rab. i sałd. prystanie tolki na takije umowy s sajuźnikami, katoryje nie bajacca świetu i mohuć być apublikowany.

ROTTERDAM. Jak danosiać Piaciarburha, Kierenskij pazwoliŭ urhanizawać žanockije batajony. Zapisalisia ŭ ich užo niekolki sotch małady dziaŭčat.

BIEŁA. Tut 23 červienia pačała wychazić pieršaja ŭ miežach Ober Ost ukrainskaja časopiś »Ridne Słowo«.

Autonomija Biełarusi.

Okupacija čašci Biełarusi niamieckimi siłami, pryznańnie tut nacyonalnych prawoŭ biełaruskaho narodu — heta taja iskra, katora zapaliła wialiki pažar nacyonalnaj świadomaści i na tych abšarach Biełaruskaj ziamli, jakije astalisia s taho boku frontu. I kali ŭ Rasiei adbyŭsia wialiki hasudarstwienny pierewarot, razbiŭšy stary dziaržaŭny ład, Biełaruś padała swoj hołas, pakazała, što jana žywie i dabiwajecca wolnaho, samabytnaho žyćcia. Formułu, ŭ katoraj wyjawiŭsia biełaruski ruch u Rasiei, my padali ŭžo ŭ apošnim numery — ŭ telehramach, ŭ jakoj haworycca dasłoŭna: Biełaruski Narodny Kamitet apawieščaje swaje trebawańnia, žadajučy pierastrojki Rasiei ŭ federacyjnuju respubliku i niezaležnaści Biełarusi.

Ciapier, sabraŭšy ŭsie dajšoŭšyje da nas praz hazety i pryježdžaŭšych u roznym časi z Rasiei ludziej, my možem bolej-mienicj dać abraz biełaruskaho ruchu pad Rasiejaj.

Zara pasla pierewarotu ŭ Piaciarburzi byŭ apawieščen sazyŭ dziaržaŭnaj rady Litwy, razumiejučy pad hetym imiem ziemli jak litoŭskije, tak i biełaruskije razam. Heta rada miełasia zaniacca ustanaŭleńniem nowaho ładu wa ŭsim Litoŭska-Biełaruskim kraju i pryhatawać dzieła hetaho sklikańnie ustanoŭčaho sejmu. Da jaje pawinny byli wajšci 12 litwinoŭ, 6 biełarusoŭ, 3 žydy, 2 palaki i 1 maskal.

Užo toj fakt, što ad Biełarusi ŭ hetaj supolnaj litoŭska-biełaruskaj radzi čysło biełarusaŭ namiečali udwaja mienšaje, čym litwinoŭ, chacia Biełaruski abšar u niekoiki razoŭ bolšy za Litoŭski, nia moh zdawolić biełaruskaje hramadzianstwo. Da hetaho dałučylisia i inšyje pryčyny, asudziŭšy na nieŭdaču hety prajekt. Jak danosić žydoŭskaja hazeta »Judische Rundschau« u numery 22 z dnia 1.VI.1917, biełarusy admowilisia ŭwajści ŭ skład dziaržaŭnaj rady Litwy, pakul nia budzie prawiedziena akuratnaja hranica miž ziemlami biełaruskimi i litoŭskimi. Treba dumaŭ, što adnym sa spornych punktoŭ była tut i sprawa Wilni, katoraja lažyć na nacyonalna biełaruskaj ziamli, dy litwiny chacieli by hetaje miesto z wakolicami jaho dałučyć da swajej nacyonalnaj terytoryi. Na tym že stanowišču, jak i biełarusy, stanuli ŭ Rasiei wilenskije žydy, ličučy niemahčymym wybirać ad siabie členoŭ u dziaržaŭnuju radu Litwy, pakul nia budzie wyjaśnieny akančacielna adnosiny miž Biełarušsiu i Litwoj. A poruč s tym na biełaruskich ziemlach pačaŭ usio šyrej i šyrej razwiwacca ruch, katory swajej metaj pastawiŭ zdabyćcie aŭtonomii Biełarusi ŭ federacyjnaj Rasiejskaj demokratyčnaj respublicy.

U miesiacu krasawiku ŭ Minsku, najwialikšym pasla Wilni horadzi Biełarusi, adbyŭsia biełaruski konwent (nacyonalny zjezd), złoženy s predstaŭnikoŭ usich partyj Biełarusi, katory wybraŭ s-pamiž swaich členoŭ spaŭnicielny kamitet s 53 asob. Apošni s-pamiž siabie wydzialiŭ kamisiju z 18 duš, jakoj zahadaŭ dabiecca ad tymčasowaho uradu, kab z hubernij Minskaj i Mahileŭskaj i biełaruskich pawietoŭ, Wilenskaj, Hrodzienskaj, Witebskaj, Smalenskaj i Černihaŭskaj była stworena aŭtonomnaja Biełaruś. U rezolucii minskaho konwentu haworycca dasłoŭna hetak: »Biełaruski nacyonalny zjezd, ščyra žadajučy pryniać učaście ŭ supolnaj sprawi ustrojstwa wolnych narodaŭ Rasiei, zahadywaje swajmu narodnamu kamitetu dabiwacca pałapšeńnia bytu rodnaho Kraju i, apirajučysia na krajowych elementach Biełarusi, pracawać supolnie dzieła dziaržaŭnaho razwićcia Rasiei na asnowi federacyjna-demokratyčna-respublikanskaho ładu«.

Druhi zjezd predstaŭnikoŭ Biełarusi adbyŭsia ŭ Piaciarburzi. Rezolucyi hetaho zjezdu apirajucca na respublikanska-federacyjnym hrunci i majuć na meci pierastrojku Biełarusi ŭ jaje etnohraficnych miežach u asobny štat rasiejskaj federacyjnaj respubliki. Rezolucii damahajucca dalej sazywu biełaruskaho ustanoŭčaho schodu, ustanaŭleńnia krajowaho sejmu z asobnym biudžetam, zawiadzieńnia ŭsiudy biełaruskaj mowy, jak uradowaj, adkryćcia biełaruskich škoł usich stupieniaŭ, urešci — učaścia ministra Biełarusi ŭ ahulna-rasiejskaj radzi ministroŭ.

Na tym že piaciarburskim zjeździe była pryniata druhaja rezolucija, padadziena Biełaruskaj Socyalistyčnaj Hramadaj — orhanizacijej, katoraja ŭ apošnije kolkinadcać hadoŭ zanimała ŭ biełaruskim ruchu nadta wydatnaje stanowišče. Heta rezolucija zanimajecca hłaŭnym čynam hramadzkimi sprawami. Trymajučysia pryncypa addać ŭsiej ziamli tym, chto swaimi rukami jaje wyrablaje (biez najmitoŭ), rezolucija žadaje, kab razwiazka ziamielnaj reformy była addadziena krajowamu sejmu Biełarusi, asudziŭšy pry hetym samawolnyje ahrarnyje wystupleńnia. Rezolucija trebuje ustanaŭleńnia 8-hadzin-

naho rabočaho dnia i minimum'a zarabotnaj płaty i pryzywaje proletaryat i sielan orhanizawacca. Urešci, rezolucija žadaje roŭnych prawoŭ dla ŭsich nacyonalnaścicj i prawiadzieńnia hranic aŭtonomnaj Biełarusi u zhodzi s susiedziami.

Poruč s šyrokim razwićciem biełaruskaho ruchu na ziemlach, dzie biełarusy absolutna pierewažywajuć, da nas dachodziać wieści ab biełaruskich aktyŭnych wystupleńniach i na ziemlach etnografična miešanych, dzie biełarusy stanowiać mienšaść. Hetak, jak danosić »Now. Wr.«, 16 maja ŭ Režycy adbyŭsia ludny zjezd łatyšoŭ z łatyšskaj čaści Witebščyny z hałoŭnym miestam Dźwinskam. Na zjezd prybyli 232 wybarnyje ad wałaściej deputaty. Maršałkawaŭ ks. Trasun, b. deputat I dzieržaŭnaj dumy. Było wyjaśnieno, što ŭ Łatyščynie pražywaje 640 tysiač duš, miž katorymi 60% łatyšoŭ (katalikoŭ), 20% biełarusoŭ, 12% žydoŭ, 5% palakoŭ i 3% litwinoŭ. Pastanoŭleno wydzialić z Witebščyny try łatyšskije pawiety i stwaryć z ich aŭtonomnuju Łotwu u składzie rasiejskaj dzieržawy. Zjezd hety wybraŭ łatyšskuju nacyonalnuju radu s 60 asob, u tym liku 36 łatyšoŭ, 12 biełarusoŭ, 8 žydoŭ, 3 palakoŭ i 1 litwina.

U kancy — dziela charakterystyki pałažeńnia biełaruskaj sprawy ŭ Rasiei — padajem tut wiazanku dajšoŭšych da nas drabniejšych, ale nia mienš cikawych faktoŭ z žyćcia zakordonnaj Biełarusi.

Na miejsco minskaho hubernatara (kamisara tymčasowaho uradu) naznačen biełaruski hramadzki pracaŭnik, Waładzimir Samojło.

Hetak sama na miejsco wilenskaho hubernatara naznačen biełarus.

Da narodnaho kamitetu, wybranaho minskim konwentam, wajšoŭ rad najbolš wydatnych predstaŭnikoŭ biełaruskaho ruchu. U tym liku pracawaŭšyje kaliś u Wilni: Aleksandar Ułasoŭ, b. redaktar „Našaj Niwy“, prywat-docent Wacłaŭ Iwanoŭski i inšyje.

Wydatnaje stanowišče zanimaje haława biełaruskaho wydawieckaho tawarystwa ŭ Pieciarburzi, praf. Siewruk.

Čeły rad wialikšych panoŭ-biełarusoŭ hetak sama dałučyŭsia da biełaruskaho aŭtonomičnaho ruchu. U tym liku: wiadomy ŭ Minščynie Edward Wojniłłowič, predstaŭnik biełaruskaho prawaho kryła, Bułhak i inš.

* * *

S pryčyny trebawańnia biełaruskim narodnym kamitetam aŭtonomii Biełarusi »Kown. Ztg.« piše:

»Kali, nia hledziačy na staletni ucisk, hety narod (biełarusy) zachawaŭ u sabie dahetul takoje silnaje i jasnaje pačućcio swajej samabytnaści, dyk heta najlepšy dokaz jaho zdolnaści da žyćcia i jaho zdaroŭja. Ciapierašniaja Rasieja ŭžo bolš nie zdaleje nieŭważliwa adnasicca da damahańnioŭ biełarusoŭ, a prymušena budzie ich zdawolić«.

Myśli i učynki

Ješče raz wiertajemsia da taho memorjału, katory »predstaŭniki ŭsich kirunkoŭ polskaj palityčnaj myśli«, jak siabie nazywajuć padpisaŭšyjesia pad im palaki, padali niamieckaj ŭłaści.

Jakuju myśl wyjaŭlajuć hetyje pany, my na piśmie dokazoŭ nie majemo. Ale kožnaja myśl wyjaŭlajecca ŭ učynkach, — I woś uznimajecca pytańnie: čy tyje pany i na dalej maniacca wyjaŭlać u swaich pastupkach takije-ž samyje myśli, jakije ŭ apošnije hady wyjaŭlalisia u asłaŭlenaj polskaj miestowaj uprawie ŭ Wilni, jakije hetak jarka wyjaŭlalisia u sprawie Janiškaj i ŭ zdareńniach, adbyŭšychsia ŭ kaścieli św. Jana; čy može tyje myśli, jakije zusim wyrazna prawodziło „grono osób“ pry razdzieli hrošy, prysyłanych s Centralnaho Kamitetu ŭ Vevey — „dla nasialeńnia, katoraje haworyć pa polsku, pa litoŭsku i pa biełarusku“, a mo tyje myśli, katoryje wyjawilisia ŭ Wilenska-Kowienskim Hramadzianskim Kamiteci i prymusili biełarusoŭ, litwinoŭ i žydoŭ wystupić z jaho, napisaŭšy na piśmie wyjaśnieńnie pryčyn swajho wychadu; čy ješče tyje, jakije prawodzilisia ŭ miestowaj milicii, prawodziacca ciapier u »Handlowym Banku«, polskim tawarystwie pomačy achwiaram wajny, dzie sprawa pomačy zwiazana z apalačywańniem našaho narodu, — ŭrešci, ŭ systemi polskich škoł u čysta biełaruskich i litoŭskich wakolicach?!

Hetulki ab myśli i ŭčynkach. A štož dalej?

Dalej »palaki z Litwy« wymahajuć «takich samych warunkoŭ i dziela siabie», jak druhije majuć. Ale ab jakich heta warunkach idzie hutarka? Kali ab tych, jakije „palaki z Litwy“, majučy ŭ nas siłu, praz doŭhije hady swajej tut haspadarki stwaryli dla hramadzian kraju nie-palakoŭ, — dyk my im taho nia žyčym! Kali-ž sprawa jdzie ab swabodnaje nacyonalnaje razwićcie, dyk skažemo im prosta: dawoli krucić — my ŭžo na hetym znajemsia; a kali chočecie hramadzkaj zhody z usimi žycharami kraju, dyk stanawiciesia z imi na roŭnych prawoch i pakińcie śmiešnuju dumku ab tym, kab polskaje panstwo panawało nad miljonami tutejšaho narodu — biełarusami, litwinami, žydami, — pakińcie myśli ab apalačeńni Kraju i pakažycie heta nia tolki na słowach, ale i na dzieli, pracujcie dziela karyści Kraju, dziela woli dla jaho, i tolki tady budziecie mieć roŭny z druhimi hołas u sprawi našaj Baćkaŭščyny!

—*ik.*

Polskaja taktyka.

My ŭžo raz adznačyli, što polskije hazety ŭ Polščy pačali wielmi cikawicca biełaruskimi sprawami («Nowa Reforma» i «Čas»). Razam s tym my pakazali, jakuju brachniu pišuć tamtejšyje pisaki «za dwa grosze». Ciapier pierad nami nowy dokaz, jak nizka ŭpała polskaja publicystyka ŭ časi wajny. Dokaz hety daje nam staćcia, nadrukowanaja ŭ № 258 krakoŭskaj hazety «Čas» s 6 červienia h. h. pad zahałoŭkam «Pałažeńnie ŭ Litwie».

U hetaj staćci haworycca i ab litwinoch, ale na heta nichaj adkazwajuć sami litwiny. My-ž razhledzim toje ŭ joj, što tak ci siak datykajecca biełaruskaj sprawy.

„...biełaruskaja školnaja sprawa karystaje z asabliwaj paddzieržki, pry hetym biełaruskije škoły adkrywajuć u wakolicach z miešanym nasialeńniem, časta zamiest zakrywanych polskich škoł.

„U lutym 1916 hodu niamieckije ŭłaści asnawali «Homan», katory drukujecca ŭ drukarni niamieckaj hazety «Wilnaer Zeitung», i abiedźwie hazety majuć adnaho supolnaho redaktara. Hetu hazetu šyrać gwałtam. Kožyn starasta pawinien wypisywać «Homana», i hazeta šyrycca praz pawietowyje urady. Adnak, usie hetyje sposaby nia mieli wialikaj udačy. Z hetaho možna bačyć, što ŭpłyŭ hazety — pawierchnasny. Ab duchu, ŭ jakim wiadziecca hazeta, možna skazać, što ŭ kožnym numery kidajecca ŭ wočy antypolskaja tendencija. Paŭtarajucca durnyje skarhi na polski ucisk, napaści na dzieržaŭnuju radu i karonnaho maršałka, a polskaja šlachta i duchawienstwo wystaŭlajucca zaŭsiody ŭ najhoršym aświatleńni.

«Adnak, usia heta ahitacija nia mieła ŭdačy. U časi spisu nasialeńnia ŭ lipniu 1916 h. blizka ŭsie sielanie-kataliki zapisalisia palakami. Jany pazabirali swaich dziaciej z biełaruskich škoł, i ŭsiudy, dzie pany ŭwadzili u swaje škoły biełaruskuju mowu, jaje na žadańnie sielan prychodziłosia wykidać. Spis nasialeńnia pawinien byŭ pierekanać niamieckije ŭłaści, što, nia ličučy kowienščyny, ŭ nasialeńni pierewažywajuć palaki. U Wilenskim paw. 60% žycharoŭ polskaj nacyonalnaści; hetak sama ŭ Trockim pawieci i ŭ paŭnočnaj čaści Hrodzienščyny procent palakoŭ jašče wialikšy. U mieści Wilni žywuć tolki palaki i žydy; z inšymi nacyonalnaściami zusim nielha ličycca. Rady socyalistyčnaj partyi składajucca s polskich rabotnikoŭ».

Dyk woś jakuju brachniu pazwalaje ciapier sabie pisać kaliś najbolš surjozny polski orhan, katory, nia hledziačy na jaho konserwatyzm, pawodłuh jaho wahi možna było-by pryraŭnawać do orhana maskoŭskaj profesury «Russkija Wiedomosti». Bo tut brachniu stanowić dasłoŭna kožnaje słowa!

Pierš za ŭsio brechnia—i to brechnia zusim świadomaja, bytcym «Homan» drukujecca u drukarni uradowaj niamieckaj hazety „Wiln. Ztg.“ Pačynajučy ad pieršaho numera, „Homan» drukawaŭsia i drukujecca ŭ litoŭskaj drukarni M. Kuchty, Tatarskaja 20, dzie dziesiać hadoŭ drukawałasia „Naša Niwa“ i čyślenyje biełaruskije knižki. Prawieryć heta mahła sama redakcija „Času“: trebało tolki ŭziać numer „Homana“ i pračytać podpis drukarni na kancy hazety. Ješče horšaja, zusim niahodnaja brechnia, bytcym «Homan» i «Wiln. Ztg.“ majuć adnaho redaktara: hazeta wiadziecca hrupaj biełaruskich hramadzkich dziejačoŭ, katorym dadziena na heta niamieckimi ŭłaściami koncesija na piśmie, tak sama, jak wydawanym u Wilni polskaj i žydoŭskaj hazetam. I hetak—usio da kanca, nie wyklučajučy sposabu šyreńnia i tendencii hazety, a tak sama jaje wahi ŭ narodzi.

Dalej hazeta „Čas“ na mocy čyfr, katorym nie prydaje nijakaj wahi ni adzin surjozny čeławiek u našym kraju, bo polskije rachmistry pierérabiali niemahčyma statystyčnyje dannyje, starajecca dawiaści, što i biełarusoŭ tut nima nijakich, što ich štučna niechta robić. Hazeta zusim świadoma breše ab zakrywańni polskich škoł i adkrywańni zamiest ich biełaruskich: takich faktoŭ dahetul nidzie nie było, a najlepšy dokaz brachliwaści „Času“ —toje, što dla katalikoŭ na prowincii pahetul nie založena ni adna uradowaja biełaruskaja škoła, Ab tym že, kab pany ŭwodzili u swaich škołach, naznačenych dla apalačywańnia biełarusoŭ, biełaruskuju mowu, može haworyć tolki čeławiek nie zusim pry rozumie!.. Tak sama i ab «zabirańni dziaciej» z biełaruskich škoł: tož tych škoł dahetul zusim nie było, dyk i zabirać nie było skul.

Prynimajučy pad uwahu, jakich niahodnych sposaboŭ užywaje „Čas“, kab apahanić biełarusoŭ, treba pryznać, što palaki wielmi tych biełarusoŭ bajacca i praŭdaj zwajewać ich nie spadziajucca. Tym bolej dziŭna, što polskije publicysty adnačasna starajucca pierekanać swajo hramadzianstwo ab słabaści tych-že biełarusoŭ! I heta možna rastłumačyć tolki adnym sposabami: što nacyonalnaja nienawiść i ślapy šał praniknuli wielmi hłyboka ŭ polskaje hramadzianstwo i aślapili jaho.

U kancy — niekolki słoŭ ab «miešanych» wakolicach. „Miešanymi“ nazywajuć palaki ŭsie wioski, ŭ katorych žywie ad wiakoŭ biełaruskaja massa, ale ksiandzu abo „paniency z dwara“ ŭdałosia nawučyć školnych dziaciej krucić swaju hutarku na waršaŭski ład, deklamawać wieršyk «Kto ty jesteś—polak mały», stydacca swaich baćkoŭ i swajho narodu i nazywać siabie «palakami», abo «polskaj wiery». I my ščyra by ciešylisia, kab hołas „Času“ ab ładžeńni ŭ takich miejscach biełaruskich škoł zamiest polskich akazaŭsia-by praročym hołasam!

Daj Bože chutčej!

Na wioscy.

Syrokaje pole... Na poli
Kałośsia na soncy bliščać,
I ptuški hulajuć na woli
Dy wiesieła ŭ wysi kryčać.
Woś, žaŭranak ŭ niebi świrhoče
Wiasiołuju pieśniu swaju,
Tam busieł ŭ bałoci klakoče,
Tam stukaje dziacieł ŭ haju.
Tut chodzie pa lesi skacinka,
Awiečki wiasioła blajuć,
Za imi ŭsled chodziać dziaŭčynki
I rodnyje pieśni piajuć.
Na drewi ziaziulka kukuje,
Tam pieśniu zawioŭ saławiej,
Hałub štoś z hałubkaj warkuje,
Jak muž ab čym z žonkaj swajej.
Tut chata schinułaś krywaja
S padziortaj s sałomy strachoj;
Widać, jaje dola lichaja,
I peŭnie znajoma z biadoj...
A tut woś staić pad lasočkam
Spalonaja wioska wajnoj,
Mahiłka widać niedaločka—
Wajakoŭ zabraŭ luty boj.
I dziŭnyje dumy prychodziać,
Jak hlanieš na hety na świet:
To radaść na serce nawodziać,
To sumna z adnych tolki bied...

W. Lemieš

Korejwiški 16.6.17.

U Wilni i wakolicach.

× **Herbowy zbor s pasažyrskich biletoŭ i nakładnych.** Ad 1 lipnia h. h. ŭ miežach Ober Ost buduć brać herbowy zbor z usich pasažyrskich biletoŭ i nakładnych.

S kožnaho biletu, niezaležnie ad klasy, canoj ad 50 fen. da 1 m. 95 f. buduć brać 10 fen. herbowaho zboru, katory sam saboj budzie uzrastać, dachodziačy 2 m. z biletu canoj 15 m.

Herbowy zbor z nakładnych pačynajecca ad 20 fen. i budzie dachadzić da 4 m. 50 f.

Ad hetaho zboru zwalniajucca peryodyčnyje bilety dla wučnioŭ.

× **Falšywyje hrošy.** U apošnim časi ŭ zaniatych ziemlach zjawilisia padroblenyje dwoch-markoŭki, wielmi padobnyje da praŭdziwych. Woś adznaki padroblenych: papiera—bialejšaja, čym u praŭdziwych; wodnaho biazćwietnaho znaku zusim abo blizka zusim nima; wypukłaje klejmo wielmi słaba značno. Hłaŭny urad »Darlehenskasse Berlin» sulić nahradu da 1000 m. tamu, chto pieršy pakaže na »majstroŭ«, dy kali ich možna budzie pakarać.

U miežach Ober Ost abjawilisia padroblenyje 10 fenihowyje manety. Adznaki ich: wypukłyje miejscy słaba wystupajuć; kružka s punkciram nima, abo jon wielmi niewyrazny.

× **Ab pryščepcy ospy.** Žychary damoŭ pry Noŭharodzkaj, Kijeŭskaj i Kaŭkazkaj wulicach pawinny čym chutčej jawicca dziela pryščepki ospy ŭ balnicu »M. Šmeres Chojlim«, Kijeŭskaja wul. 5, pačynajučy ad ½12 hadz.

× **Zhublenaja bomba.** Miž Wilniaj i Wilejkaj (Nowo-Wilejskam) adzin samalot zhubiŭ bombu. Kali jaje chto znojdzie, nichaj da jaje nie datykajecca, a zajawić u Etapnaj Inspekcii, addzieł 1 a.

× **Niamiecki kinematohraf.** Na rahu św. Jurskaho pr. i Wilenskaj wul., dzie raniej byŭ kinematohraf »Helios«, Stadthauptmann naładziŭ niamiecki kinematohraf, u katory mohuć chadzić jak wajennyje, tak i cywilnyje.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
20—21	+ 33,5°	+ 14°
21—22	+ 33,5°	+ 13,5°
22—23		
23—24	+ 31°	+ 15°

Z USIAHO KRAJU.

BIEŁASTOK. Pramyšlennaść Biełastoka — nie starej za 80 hadoŭ. U 30-ch hadach minułaho stalećcia pałožen pačatak wyrabu sukna, ale tolki damowym sposabam. U 50-ch hadach pačali zakładacca i wialikije fabryki. Pieršaja była belhijskaja Mess, katoraja istnawała da samaho wychadu rasiejcoŭ i dawała rabotu niekolkim sotniam duš. Amerykaniec Lewi pačaŭ u 60-ch hadach wyrablać u swajej fabrycy sukno z ryz, šmaćcia i adpadkoŭ. Ale Biełastok, jak centr sukonnaj pramyšlennaści, rasćwiŭ tolki s taho času, jak miesto stałosia ważnym żaleznadarožnym wuzłom.

S taho času Biełastok stanowicca takže wažnym finansowym centram. Da 1872 hodu ŭ Biełastoku nie było ni bankoŭ, ni bankirskich kantor. U tym hadu wilenski prywatny handlowy bank adkryŭ tut swaju ahienturu, ale jana chutka zbankrutawała i była pierepradadziena ryžskamu kamierčeskamu banku. U 1886 hadu tut adkyt addzieł rasiejskaho hasudarstwienaho banku. U tym časi Biełastok mieŭ kala 42.000 duš žycharoŭ. S prywatnych bankowych kantor pieršaje miejsco zanimała kantora Perlisa i Ginsburga, katoraja pracawała ažno da adchodu rasiejcoŭ.

HRODNIA. U tuju niadzielu żydoŭskaje dabračynnaje t-wo naładziło tut dzień kwietki ad 9 hadz. ranicy da 8 wiečara.

HRODNIA. 19 červienia ŭ miestowym okruzi Hrodni adbyŭsia ahulny spis skaciny i damowaho ptastwa.

PLANTY. U wakolicach Pratasoŭščyny pačaŭsia ŭ minułyj aŭtorak pažar, katory, adnak, byŭ zatušen dziakujučy enerhičnaj pracy nasialeńnia.

LIDA. Niamiecki teatr z Łodzi za apošnije dwa tydni stawiŭ tut swaje spektakli, katoryje pryciahiwali nia tolki niamieckich wajennych, ale i miejscowuju cywilnuju publiku.

BERŠTY. 8 tutejšych i kasiewickich žycharoŭ zasudženy na hod u wastroh za toje, što ŭ časi pažaru ŭ lesi jany nie dawoli enerhična pracawali.

RAŽKI. Adzin žandar ubačyŭ dwoch ludziej, katoryje jechali padwodaj u wadzie—ruččom, jak widać, kab skryć ślady. Kali žandar pahnaŭsia za imi, jany adrezali pastronki i ŭciakli s kaniom, pakinuŭšy adkormlenuju świńniu. Jaje dastawili u Krejsamt.

NOWASIADY. Blizka ŭsia wioska wyhareła ad pažaru. Kali prybyła pažarnickaja družyna, dyk ahoń abchapiŭ ŭžo 46 damoŭ.

SUWAŁKI. Hetymi dniami ŭ miestowym ratušu zasiedała pad maršałkoŭstwam burhomistra sanitarnaja kamisija, złoženaja z hramadzian miesta. Było adznačeno, što ŭ Suwałkach i wakolicach zaraźliwych chwarob nima.

STUPIE, Suwalsk. paw. Na haspadara M., katory nia wywioŭ swajho kania na naznačeny spis, mirawy sud nałažyŭ štraf, a kania skonfiskawaŭ.

LIBAWA. Pastušok Klemens Džiušełajtis, 13 hadoŭ, z hramady Wadaks, ukraŭ na chutary, dzie służyŭ, 5 rub., i za heta jaho zbili. Kab pamścicca, jon padpaliŭ humno na tym chutary, i tamaka spaliłosia 300 wazoŭ kaniušyny. Tutejšy akružny sud zasudziŭ jaho za heta na 5 hadoŭ i 2 tydni ŭ wastroh.

MAHILOŬ. Hłaŭnaja rasiejskaja kwatera. katoraja tutaka znachodzicca, apawieščaje, što ŭ wakolicach usiudy pajawilisia delehaty s Kronštadtu, katoryje pryzywajuć sielan zabirać panskuju ziamlu, nie čekajučy pastanowy ustanoŭčaho sejmu

Rewolucija u Rasiei.

PIECIARBURH (P.T.A.). Usierasiejski zjezd rab. i sałd. paśla doŭhich sporak pryniaŭ rezoluciju, apawieščajučy rospusk dumy i dzieržaŭnaj rady. Paŭnamočča deputatoŭ pryznany utraciŭšymi siłu, i ŭsie kredyty na utrymańnie hetych ustanoŭ spyniajucca.

Pierewahaj 573 hałasoŭ proci 126 ŭsierasiejski zjezd pryniaŭ hetkuju rezoluciju:

1. Zjezd zhadžajecca na utwareńnie koalicyjnaho ministerstwa.

2. Zjezd hodzicca z zajawami ministroŭ-socyalistoŭ ab ahulnaj palitycе.

3. Zjezd pryzywaje tymčasowy urad kirawacca da ahulnaho mira biez anneksij i kontrybucij na asnowi prawa narodaŭ samym sudzić ab swajej budučyni, enerhična zmahacca s kontrrewolucijej, zdawolić damahańnia rabotnickaj klasy i zawiaści samaupraŭleńnie tam, dzie jaho dahetul nima.

4. Zjezd trebuje ŭraz-že sazwać ustanoŭčy sejm.

5. Za ŭsiu palityku ŭnutrenuju i zahraničnuju pawinny adkazywać ministry socyalisty.

APARANDA. Na ŭsierasiejskim zježdzi rab. i sałd. Cereteli skazaŭ, što Rasieja zajawiła swoj pratest proci gwałtoŭ nad Hrecijej, bo Hrecija pazbaŭlena konstytucii i prynaležnaho jej prawa samoj pastanawić ab swajej doli. Pratest hety budzie skora apawieščen.

ŠTOKHOLM. Henderson pasłaŭ anhlickamu uradu telehramu, što niet mahčymaści udzieržać rasiejskuju radu rab. i sałd. ad učaścia ŭ štokholmskaj konferencii. Naadwarot, konferencija heta, badaj, staniecca orhanam rady rab. i sałd., katoraja budzie zanimać tamaka hłaŭnaje miejsco.

ŠTOKHOLM. Rasiejskaja raba rab. i sałd. pasłała anhlickaj rabotnickai partyi telehrafny pratest proci praškod dziela wyjezdu ŭ Rasieju Makdonalda i Džoweta.

Pryjezd Hendersona ŭ Rasieju, zdajecca zrobić toje, što ŭ Londonie adbudziecca zjezd socyalistoŭ z usich sajužnickich staron.

ŠTOKHOLM. Rada rab. i sałd. apawieściła, što s pryčyny nieadkładnych rabot, zwiazanych z usierasiejskim zjezdam rab. i sałd., jana ciapier nia može pasłać asobnaj deputacii u Štokholm. Hiuismansa, sekretara hołandzka-skandynaŭskaho padhatawicielnaho kamitetu, zaprasili dziela pierehaworaŭ u Pieciarburh, i jon tudy ŭraz pajedzie.

ŠTOKHOLM. U telehrafnym pryzywie na socyalistyčnuju konferenciju ad imi rady rab. i sałd. haworycca:

«Pieciarburskaja rada rab. i sałd. zahadała mnie abjawić, što 2 červienia jana pryniała rezoluciju ab sazywie miž 28 červienia i 8 lipnia ahulnaj socyalistyčnaj miżnarodnaj konferencii.

Maršałak Č c h e i d z e».

PIECIARBURH. Anhlicki pasoł zajawiŭ tymčasowamu uradu pratest proci areštu 4 anhlickich aficeroŭ u Pieciarburzi i 17 u Archangielsku. U Archangielsku ich areštawali za toje, što jany strelali ŭ rabotnikoŭ i sałdatoŭ, a ŭ Pieciarburzi—za planowuju ahitaciju proci rady rab. i sałd.

U Tule hetak sama rada rab. i sałd. areštawała 2 francuskich aficeroŭ.

ŠTOKHOLM. Nia hledziačy na zabaronu, pačaŭsia ukrainski wajenny kongres, na katory sabralisia 200 duš. Pry učaści adnaho ukrainskaho pałka kongres prystupiŭ da pytańnia ab prawiadzieńni ŭ žyćcio zaraz že samaupraŭleńnia Ukrainy.

Ab separatystyčnym ruchu świedčać hetkije dannyje:

Wa ŭsich čaściach Rasiei asobnyje krai i nawat harady abjaŭlajuć siabie niezaležnymi hasudarstwienymi adzinkami. Ciapier u Rasiei jošč 37 niezaležnych republik z asobnymi zakonami i orhanizacijej.

APARANDA. U Kijewi ŭ časi adkryćcia ukrainskaho wajennaho kongresu adbylisia wialikije mitynhi, na katorych hawaryli mowy ab niezaležnaści i zmahańni z maskoŭcami. Ukrainskije wajennyje čašci pryzywalisia dać prysiahu, što nia pojduć na front, pakul nie razwiažecca pytańnie ab niezaležnaści.

U Umani orhanizowan ukrainski kazacki połk.

Schod deputatoŭ ad Sewastopalskaho harnizonu pastanawiŭ dabiwacca wydaleńnia admirała Kołčaka, katory pasłaŭ telehrafnuju prośbu ab adstaŭcy.

ŠTOKHOLM. Ziemski zjezd u Pierejasłaŭli abjawiŭ u siabie niezaležnuju respubliku.

Deputata kijeŭskaj rady rab. i sałd., katory byŭ posłan tudy dziela pierehaworaŭ, areštawali.

Na Ukrainie uzrastaje separatystyčny ruch. Ukrainskije sałdaty admaŭlajucca ісci na front, pakul nia buduć orhanizowany ukrainskije pałki.

Miesto Tomsk abjaŭleno na wajennym pałažeńni.

Kronštadt usio ješče nie padčyniŭsia tymčasowamu uradu.

Słužačyje 1 učastku pieciarbursko-maskoŭskaj (raniejšaj mikałajeŭskaj) čyhunki abjawili zabastoŭku nie čekajučy rezultatoŭ pasrednictwa.

LUGANO. „Corr. d. Sera“ danosić s Pieciarburha, što ŭ ministerstwo ŭnutrenych dzieł pastupajuć prośby areštawać Lenina. Rada ministroŭ razhledała ŭžo trojny hetu sprawu, ale kožyn raz adkidała prajekt repressij proci Lenina, bo Lenin wyskazywaŭ tolki swaju teoryju i nie pamykaŭsia prawadzić jaje ŭ žyćcio.

Na apošnim zasiedańni lewych členoŭ rady rab. i sałd. Lenin zajawiŭ, što u prypadku nastupleńnia biez rewizii wajennych met sajužnikoŭ rabotniki ŭsiaje Rasiei pawinny zrabić zabastoŭku.

APARANDA. U Pieciarburzi u apošnim časi wyjaŭlajecca trywožny stan s pryčyny spadziewanych repressij proci kronštackaho uradu. Badaj kožyn dzień u centry miesta adbywajucca styčki, palba s kulemiotaŭ, padpały i pahromy.

PIECIARBURH (Hawas). 22 červienia tut abjaŭleno wajennaje pałažeńnie.

PARYŽ. U časi apošnich razruchoŭ na karabloch bałtyckaho fłota zabito mnoha wyšejšych aficeroŭ.

LONDON (Reŭter). Anarchisty zachapili dom hienerała Durnowo na Wyborhskaj staranie. Tymčasowy urad zahadaŭ im uraz že pakinuć dom, bo inačej ich wyhaniać siłaj. Adnak,hramada narodu z niekolkich tysiač duš akružyła dom, kažučy, što nie dapuścić gwałtu.

ŠTOKHOLM. „Rabotnickaja hazeta“ danosić, što pytańnie, chto budzie hłaŭnakamandujučym usiemi rasiejskimi siłami, dahetul nie razwiazano. Biazsporna adno: što hienerała Brusiłowa za rasiejskaho hieneralissimusa nie naznačać.

Wiarnuŭšyjsia s Pieciarburha anhlicki trudawik Grej apawiedaje, što praces proci byŭšaho cara i wysokich čynoŭ adbudziecca pry adkrytych dźwiaroch. Kierenskij skazaŭ, što ŭ časi pracesu budzie predstaŭlen dakument, katory pakazwaje žadańnie b. cara zrabić separatny mir.

PIECIARBURH (W.T.B.). Wajenny minister Kierenskij zahadaŭ usim zapasnym, jakije byli na pabyŭcy, wiarnucca toj-čas na front.

KOPENHAGA. Kierenskij iznoŭ ciažka zaniamoh, i ŭžo jduć hutarki ab jaho namieśniku. Nazywajuć hienerała Aleksiejewa, ale nima nadziei, kab rada rab. i sałd. prystała na jaho naznačeńnie.

HELSINGFORS. Kongres finlandzkaj socyał-demokracii pryniaŭ rezoluciju ab addzialeńni Finlandii ad Rasiei i utwareńni Finlandzkaj respubliki.

Z usiaho świetu.

WIENA (W.T.B.). Zamiest wyjšoŭšaho u adstaŭku ministerstwa Klam-Martinic za maršałka tymčasowaho gabinetu naznačen načalnik departamentu sielskaj haspadarki Zejdler.

Na konferencii predstaŭnikoŭ partyj Zejdler skazaŭ, što jaho ministerstwo — tolki dačesnaje, dziela taho, kab prawiaści ważniejšyje finansowyje zakony i wybary ŭ impierskije delehacii.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

22.VI. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Ad Ipra da Armantjer i miż kanałam Labasse dy patokam Sanse — žywiejšy ahoń. Pry Warneton, Huplin i Lens adbity nastupleńnia anhličan.

Front niamieckaho Naśledníka: Pry Woksejjon francuzy 4 razy atakawali utračenyje pazycii. Paśla wostraj štykawoj bitwy jany wycisnuli našaje wojsko s čašci akopaŭ. U zachodniaj Sampani, na uschodzi ad Kornijje,

francuzy ŭwarwalisia na našu piaredniuju liniju. Jany zadzieržany kontratakaj. Na pałudziennym uschodzi ad Moron Wilje my ŭziali francuskije pazycii na šyryni 400 metroŭ. Uziaty bolš za 100 pałonnych.

Uschodni teatr:

Pry Smarhoni, na zachodzi ad Łucka, la čyhunki Złočow—Tarnopol i na Narajoŭcy krapčeŭ ahoń.

23.VI. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U roznych punktach adbity italjanskije razwiedačnyje družyny.

Front niamieckaho Naślednika: Učora ranicaj zdabyli pry Šmen de Dam, na pałudziennym uschodzi ad Filen, čaść francuskaj pazycii na $1^1/_2$ kilom. u šyryniu i 500 m. u hłyb, i my adbili wostryje ataki. Worahi mieli wialikije straty. My ŭziali 300 pałonnych.

Ad 15 červienia pa siahońniašni dzień zbity ŭ bitwach na pawietry 23, a zaščytnym ahniom — 5 warožych samalotaŭ, dy apryč taho 4 latučyje šary.

Uschodni teatr.

Krapčejšy artyleryjski ahoń miž čyhunkaj Lwow—Tarnopol i Dniestram.

24.VI. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Na poŭnačy ad Warneton i na poŭdni ad Skarp adbity nastupleńnia anhličan.

Front niamieckaho Naślednika: Na adrezku Woksejjon, na poŭdni ad Filen, na zachodnim bierazi E[illegible], u zachodniaj Šampani i na lewym bierazi Maasu — silny ahoń artyleryi.

U zawaroci Witčeta zniščeny try latučyje šary i try samaloty.

Na inšych frontach—biez pieramien.

Austryjackije apawieščeńnia.

WIENA. 21.VI. Italjanski teatr. Na płoskahoryi Siami Hramad my za apošnije 10 dzion uziali 16 aficeroŭ, 650 sałdatoŭ i 7 kulemiotaŭ.

WIENA 24.VI. Uschodni teatr: U Haličynie artyleryjskaja bitwa asłabieła.

22 červienia my zbili 6 warožych latučych šaroŭ.

Italjanski teatr. Na adrezku Pleken — krapčejšy minamiotny ahoń.

Kala wajny.

RYM (W.T.B.). Minister-prezydent Boseli zajawiŭ u italjanskim parlamenci: »Biez pabiedy proletaryat nia može ždać ščasnaho bytawańnia. Mir biez pabiedy dawioŭ by tolki da nowaj, ješče bolš strašnaj wajny. Proci ahitacii za mir italjanski urad budzie wystupać biez miłaserdzia«.

AFINY. Nasialeńnie Epira pasłało deputaciju z enerhičnym pratestam proci zaniaćcia italjancami hreckaj ziamli.

Wenizelos pryjechaŭ u Pirej i wioŭ pierehawory z hreckim ministram-prezydentam Zajmisam.

BERLIN (W.T.B.). U Anhlickim kanali iznoŭ zatopleno 31.500 tonn.

BERLIN (W.T.B.). Adna z našych padwodnych łodak abstreliwała italjanskuju krepaść Benhazi na Trypolitanskim uzbiarežžy.

BERLIN (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili: u paŭnočnych wodach — 21.000 tonn, u siardziemnym mory — 40.177 tonn i ŭ Atłantyckim akiani — 28.000 tonn.

Jak užo pisałosia, u mai zatopleno 869.000 tonn; heta pawodłuh jomkaści roŭnaznačno 70.000 tawarnych wahonaŭ, abo 2000 tawarnych pojezdoŭ s 70 asiej, abo 66 hetkich pojezdoŭ u dzień.

BERLIN (W.T.B.). U Atłantyckim akiani iznoŭ zatoplen rad karabloŭ z wielmi cennymi tawarami, wajennymi i spažyŭnymi praduktami.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej